

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора Мозгальнової Наталії Георгіївни на дисертаційну роботу Хе Їн «Формування методичної компетентності майбутніх викладачів фортепіано в процесі ансамблевого музикування» подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта. Музичне мистецтво.

1. Актуальність обраної теми дисертації та її зв'язок з науковими планами, програмами, темами

Динамічні зміни у сучасному українському суспільстві, стрімкий технічний прогрес, експоненційне збільшення інформації, зростаючі вимоги роботодавців обумовлюють нові тенденції розвитку мистецької освіти. З метою покращення якості освітніх послуг, зокрема в напрямі підготовки викладачів фортепіано, сьогодні практикується значна кількість освітніх інновацій, спрямованих на активізацію ансамблевих форм музикування. Зростаючий, в нас час, інтерес до ансамблевого, зокрема й фортепіанного музикування серед юних виконавців і здобувачів різних рівнів вищої освіти актуалізує досліджувану Хе Їн проблему. На перевагу сказаного свідчить той факт, що діючими програмами не передбачено ні оволодіння ансамблевим музикуванням, ні формування відповідної методичної компетентності майбутніх викладачів фортепіано, хоча ансамблеві форми музикування містять значний педагогічний і творчий потенціал, як у виконавському так і репертуарному плані.

Враховуючи сказане, дисертація Хе Їн відповідає викликам сьогодення й тенденціям мистецько-педагогічних пошуків, та є апріорі актуальною і відкриває нові можливості для подальших пошуків.

Той факт, що дисертація виконана відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» та становить частину наукової теми «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми» (реєстраційний номер 0120U002017) також свідчить на користь актуальності досліджуваної проблеми. Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», протоколом від 27.06.2019 р. №11.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна

Докладне ознайомлення з дослідженням Хе Їн дає підстави стверджувати, що авторці вдалося осмислити та проаналізувати, як теоретичні, так і методичні джерела, якими вона послуговувалася під час роботи над обраною темою, оскільки дисертація має логічну структуру, послідовний виклад, чітке аргументування як здобутків науковців, які більшою чи меншою мірою висвітлювали обраний вектор, так і власних спостережень і висновків, сформульованих на підставі докладного аналізу літератури та власного досвіду. Наголосимо, що теоретико-методологічна база дослідження представлена досить повно і вичерпно.

Список опрацьованих дисертанткою теоретичних джерел становить 221, з них 45 іноземними мовами, що свідчить про обізнаність дисертантки з сучасними

тенденціями мистецько-педагогічних пошуків як на теренах України, так і за її межами.

Не викликає сумнівів і наукова новизна дослідження, адже вперше визначено сутність поняття «методична компетентність в галузі ансамблевого музикування», розроблено його компонентну структуру, що складає конгломерат складно-структурованих компонентів («методична спрямованість ансамблевого навчання», «орієнтація в репертуарі для ансамблевого музикування», «ансамблева взаємодія та комунікативні диспозиції», «співтворчість в художньо-образній виконавській інтерпретації та її методична рефлексія»), розроблено критеріальний апарат їх оцінювання в процесі фортепіанної підготовки; обґрунтовано методологічні засади дослідження на основі концепції бінарності наукових підходів відповідно до яких розроблено методичні принципи; визначено педагогічні умови, відповідно до яких розроблено низку інноваційних методів.

Необхідно наголосити, що отримані дисертанткою наукові результати мають достатній ступінь обґрунтованості, що підтверджується аналізом праць зарубіжних та вітчизняних учених щодо проблеми формування методичної компетентності майбутніх викладачів фортепіано в процесі ансамблевого музикування, апробацією результатів дослідження на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

3. Значущість результатів дослідження для науки і практики

Теоретична значущість дисертаційного полягає у доповненні теоретичної та емпіричної бази досліджень із проблеми формування методичної компетентності майбутніх викладачів фортепіано в процесі ансамблевого музикування. Практична цінність дисертаційних результатів полягає у можливості використовувати її основні положення й методичний матеріал у навчальному процесі вищих навчальних закладах освіти, зокрема в процесі підготовки бакалаврів і магістрів музичного мистецтва. Також, практичне використання результатів та висновків вбачаємо у запровадженні в освітній процес інноваційних методів («ескізного опрацювання», «охоплення музичного часу», «виконавський алгоритм», «комбінаторно-рольової взаємодії учасників ансамблю», «створення методичного супроводу», «діалог з визначенням ціннісного ставлення»). Практичної значущості набувають критерії оцінювання та показники сформованості методичної компетентності майбутніх викладачів фортепіано, комплекс діагностичних методів, а також розроблені авторкою шкали оцінювання, які можуть бути екстрапольовані на моніторинг якості фахової підготовки вчителів музичного мистецтва.

4. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення

Структура та обсяг дисертації підпорядковані загальній меті та сформульованим завданням, робота виконана з дотриманням сучасних вимог. У вступі лаконічно й вичерпно висвітлено всі смислові моменти, обов'язкові для зазначеної частини дисертаційного дослідження: його актуальність, зв'язок з науковими програмами, мету й завдання, джерельну базу, предмет і об'єкт дослідження, методи, наукову новизну, теоретичне значення та практичну цінність, апробацію результатів дисертаційної праці та її структуру.

У першому розділі «Теоретичні основи дослідження методичної компетентності майбутніх викладачів фортепіано» відповідно до першого завдання

дослідження розкрито теоретичні та організаційно-практичні аспекти формування методичної компетентності майбутніх викладачів фортепіано. Враховуючи багатопрофільність діяльності педагога-музиканта, розглянуто різні види професійних компетентностей, що забезпечують успішність професійної діяльності педагога-музиканта (музичну, музично-виконавську, музично-педагогічну, оркестрово-методичну), визначено зміст та сутність понять «методична самопідготовка», «методична діяльність», «методична самостійність», «методична грамотність», «методично-спрямована самореалізація», «методична культура», на цій основі ґрунтується визначення «методичної компетентності в галузі ансамблевого музикування» як інтегрованої якості, що включає здатність до навчання учнів ансамблевому музикуванню, комплекс методичних знань та виконавсько-ансамблевих умінь, досвіду і зацікавленого ставлення до гри у фортепіанному ансамблі, що формуються в процесі фортепіанного навчання у вищих педагогічних навчальних закладах і можуть комплексно реалізовуватися на практиці. Особливу увагу авторка надає особливостям навчання гри у фортепіанному ансамблі в різних країнах світу, відзначає сучасну тенденцію до його популяризації, різний зміст та репертуарне наповнення.

Відповідно до другого завдання дослідження визначено сутність та структуру методичної компетентності в галузі в процесі ансамблевого музикування, яка представлена чотирма компонентами та конструктами. Компоненту «методична спрямованість ансамблевого навчання» відповідають конструкти - інтенції щодо оволодіння методикою викладання ансамблю, активність та самостійність в питаннях засвоєння методики роботи над фортепіанним ансамблем; компоненту «орієнтація в репертуарі для ансамблевого музикування» - наявність знань щодо різноманіття ансамблевого музикування, орієнтація в жанрово-стильовому розмаїтті ансамблевого репертуару; компоненту «ансамблева взаємодія та комунікативні диспозиції» - міжособистісний-комунікативний супровід ансамблевого музикування, художньо-комунікативний супровід ансамблевого музикування; компоненту «співтворчість в художньо-образній виконавській інтерпретації та її методична рефлексія» - уміння художньо-герменевтичного аналізу твору для ансамблевого музикування, рефлексія методичного забезпечення ансамблевого втілення художньо-образної інтерпретації.

У другому розділі «Методологічні та методичні засади формування методичної компетентності майбутніх викладачів фортепіано в процесі ансамблевого музикування» відповідно до третього завдання дослідження обґрунтовано наукові підходи (мотиваційно-акмеологічний, системно-когнітивний, художньо-комунікативний, герменевтично-синергійний) та педагогічні принципи (створення ансамблів з урахуванням гармонійного співвідношення виконавських можливостей учасників, розумний розподіл виконавських партій, адекватність добору репертуару, активізація процесів взаємного спостереження під час ансамблевого музикування, стимулювання художньо-діалогічного мислення ансамблів).

На основі аналізу теоретичних джерел було встановлено фактори, що актуалізують значущість ансамблевого музикування для якісної підготовки викладачів фортепіано - мотиваційно-гедоністичний, соціально-комунікативний, виконавсько-творчий, музично-розвивальний, культурно-ціннісний.

Авторкою досить обґрунтовано, з посилання на теоретичні і практичні джерела, визначено педагогічні умови формування методичної компетентності

(установка на освоєння методичної компетентності щодо ансамблевого музикування, цілеспрямоване розширення знань щодо особливостей музично-ансамблевого репертуару, збагачення досвіду ансамблево-рольових диспозицій, спонукання до самостійного пошуку методичного супроводу ансамблевого музикування на основі попереднього ансамблево-виконавського досвіду) та етапи їх реалізації (установочно-мотиваційний, художньо-досвідний, виконавсько-комунікативний, методико-винахідливий).

Авторський задум втілено в теоретичній моделі методологічних та методичних засад формування методичної компетентності майбутніх викладачів фортепіано в процесі ансамблевого музикування, яка може бути використана на різних рівнях підготовки фахівців мистецької галузі.

У третьому розділі «Експериментальне дослідження формування методичної компетентності майбутніх викладачів фортепіано в процесі ансамблевого музикування» відповідно до четвертого завдання дослідження розроблено критерії, показники та рівні сформованості методичної компетентності майбутніх викладачів фортепіано. Серед інноваційних діагностичних методик, застосованих Ху Їн в процесі констатувального експерименту відзначимо модифікований варіант тесту С. Халлам щодо оцінювання мотивації, діагностичну методику побудови мапи інтерпретаційної концепції через розуміння художнього образу за авторством Р. Чаффіна, тести і методику на комунікацію (М. Снайдера, У. Маклені), три типи шкал для оцінювання різних видів ансамблевої діяльності, вісь значущості Фішера (с.180).

Відповідно до п'ятого завдання дослідження розроблено та експериментально перевірено ефективність поетапної методики формування методичної компетентності майбутніх викладачів фортепіано в процесі ансамблевого музикування. Серед цікавих методичних знахідок особливо відзначимо «круглий стіл», обговорення на тему «Творча свобода кожного та разом: методичні підказки» (с.175), семінар-практикум, презентації на тему «Улюблений ансамблевий твір» (с.165); методи - «ескізного опрацювання ансамблевих творів» (с.166), «виконавського алгоритму» (с.167), «охоплення музичного часу» (с.168), «комбінаторно-рольової взаємодії учасників ансамблю» (с.170), «створення методичного супроводу» (с.171), «діалогу з визначенням ціннісного ставлення» (с.172), «методичного діалогу» (с.173), «проекування методичного супроводу» (с.175).

Крім того, авторкою в процесі формувального експерименту було використано цікаві твори для фортепіано в 4 руки: К. Дебюсі «По чорному та білому», А. П'яццолла «Лібертанго», Е. Понсе «Свято», В. Птушкін «Увертюра» з сюїти «Гулівер», Л. Шукайло «Диптих», М. Шмітц «Джаз Парнас».

Застосування математико-статистичних методів, зокрема критерію кутового перетворення Фішера, підтвердили ефективність запропонованої поетапної методики. Загальні висновки певною мірою висвітлюють результати, поставлених дослідником, завдань. Дійсно вартісними є додатки, які презентують значну кількість анкет, тестів, таблиць з результатами діагностування, нотний матеріал китайських композиторів для творчих завдань.

5. Повнота викладу результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях

Дисертаційна праця Хе Їн широко апробована. Її основні положення та висновки викладено у 8 публікаціях автора, з яких 2 – у співавторстві. Із них: 3 – у

фахових виданнях, які входять до відповідного переліку Міністерства освіти і науки України, 5 – апробаційного характеру (1 - зарубіжна). Статті написані українською, англійською та китайською мовами.

Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення змісту та результатів дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам. Зазначені публікації певною мірою презентують основні наукові положення дисертації. Матеріали дисертації пройшли належну апробацію на 8 міжнародних і 3 всеукраїнських науково-практичних конференціях.

6. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

В цілому високо оцінюючи роботу, наголошуючи на новаторстві як у постановці наукової проблеми, так і у способі її розв'язання, слід висловити деякі зауваження, що мають дискусійний характер.

1. У першому підрозділі широко представлено аналіз наукових джерел щодо методичної компетентності майбутніх викладачів фортепіано, зокрема й стосовно викладання ансамблевого музикування. У результаті надано визначення сутності поняття підготовленість майбутніх викладачів фортепіано до компетентної професійної роботи в освітньому процесі навчання ансамблевого музикування школярів. А вже в підрозділі 1.2. вказано на співвідношення двох понять «методична компетентність майбутніх викладачів фортепіано в процесі ансамблевого музикування», «методична компетентність майбутніх викладачів фортепіано до навчання ансамблевого музикування школярів»; констатовано їх спільність та розбіжність. Ці теоретичні міркування автора доречно було навести у підрозділі 1.1.

2. По тексту дисертації застосовуються поняття «учні» та «школярі». Бажано дати уточнення стосовно цих категорій здобувачів, чи є вони тотожні.

3. На сторінках 2, 6, 100 та інших згадується концертмейстерський клас. Варто було б уточнити, в якому саме контексті цей вид фортепіанної підготовки співвідноситься з ансамблевим музикуванням. А також виокремити його методичний потенціал відповідно до досліджуваного феномена.

4. В другому розділі бажано було б надати обґрунтування рівнів сформованості методичної компетентності, оскільки на рисунку 2.1. відповідно до результативного блоку вони позначені як «продуктивно-творчий», «досвідно-накопичувальний», «безініціативно-поверховий». При цьому, сам констатувальний експеримент, тобто дослідження рівнів, подається у розділі 3.

5. Висловимо зауваження технічного характеру: у тексті дисертації є велика таблиця 3.1, яку варто було подати у додатках; також по тексту дисертації зустрічаються окремі стилістичні огріхи.

Утім ці зауваження є лише підставою для подальшої наукової дискусії і не впливають на загальне позитивне враження від дисертаційного дослідження.

7. Висновки

Дисертація Хе Їн «Формування методичної компетентності майбутніх викладачів фортепіано в процесі ансамблевого музикування» є цілісним завершеним самостійним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України

від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8; Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Хе Їн заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта. Музичне мистецтво.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри музикознавства,
інструментальної підготовки та хореографії
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Н.Г. Мозгальова

